

Впади, дамбо, впади

Перед прочитанням цієї оповідки, хочу вас попросити, не сприймати її з точки реалізму і логіки. Деякі допущення були залишені для емоційного підсилення історії, яка грає в цій оповідці головну роль. Тому, якщо ваша ласка, не спиняйтесь на шляху, зациклюючись на деталях, а йдіть по історії так, як вона ллється. Важливий внутрішній світ, а не той, що навколо.

У долині стояла дамба. Її масштаби вражали кожного, хто коли-небудь приїжджав у маленьке містечко, збудоване під нею. Та останні десять років вона не викликала в людях нічого крім страху. Бетонна стіна покрилася тріщинами та корозією, зсередини ввесь час чулися поскрипування балок і труб. Дамба, яка колись дарувала відчуття надійності та спокою, тепер приносила тільки тривогу в серця людей. Містечко спустошилось за лічені роки. Та одна душа все-таки лишилася, попри всі настороги. Це була сімдесятилітня жінка Любов.

Її будинок стояв найближче до дамби; красивий, акуратний і доглянутий. Чого не скажеш про інші, покинуті будівлі, зарослі бур'янами та цвіллю. Позаду будинка ріс вишневий сад, який простягався до самісінької стіни дамби, розписаної у петриківському стилі докуди рука дотягувалась. Місце можна було б вважати чарівним, якби не сурова реальність, у якій дамба не встоїть.

Любов щодня прибирала в будинку, витираючи пилінку з кожної книжки та фотографії, поралася в саду, домальовувала щось на стіні дамби та готовила сніданок, обід і вечерю на одного. Часом їй не вистачало людей. Вона була би рада, якби їй просто хтось знову викрикнув у паніці: “Тікайте звідси, жінко! Швидше! Ви тут загинете!” Та вже нікому було це сказати. Здавалося, більше ніхто не погукає її. Ніколи.

Але одного дня Любов усе-таки почула чийсь голос. Він був ще зовсім дитячий.

— Бабусю, — погукав її за парканом хлопчик на вигляд років восьми.

Любов здивовано глянула на нього, коли поливала квіти, й перевірила, чи нікого, крім хлопчика, більше не було.

— Привіт, — невпевнено відповіла вона.

— Що ви тут робите?

— Мушу спитати тебе те саме.

— Я граю в дослідника. Взяв із собою бінокль і портфель, як бачите. Але в мене кінчилася вода. Не наллете мені трохи?

Розгублена жінка кивнула та запросила хлопчика зайти в дім. Поки вона набирала у пляшку води, він проходився кімнатою та розглядав фотографії на полицях.

— Ви тут самі? — запитав хлопчик.

— Так.

— А де всі?

— Вони поїхали звідси вже давно.

— Чому ж ви лишилися?

На це питання Любов не відповіла. Віддала йому

пляшку з водою та стала спостерігати за тим, як він вивчає її речі.

— Може, ти хочеш чаю?

— Я б не відмовився, якщо у вас є цукор.

Вони сіли за стіл, залитий сонячним світлом із вікна. Жінка налила трав'яного чаю в чашки та підсунула хлопчику тарілку з цукром.

— Хто та людина на всіх ваших фотографіях? — спитав він.

— Це мій чоловік.

— А де він?

— Його... тут немає.

Хлопчик кивнув головою, ніби зрозумів, і задивився у вікно.

— Де твої батьки? — спитала Любов.

— Їх... тут немає.

— То звідки ти?

— Здалеку.

— І що тебе привело сюди здалеку?

— А ви обіцяєте нікому не казати?

Жінка й сама глянула у вікно на спустошену долину й мовила:

— Обіцяю.

— Що ж. Гаразд. Я тут через одну дівчинку. Вона... мені дуже подобається. Ми познайомились у школі. Вона ідеальна. Гарна, смішна і любить ті ж самі мультики, що і я. А ще дуже любить солодке. Та їй подобаються сміливі хлопці, а я... ніколи нічого такого не робив. Тому, зібравшись завоювати її увагу, я вирушив у подорож. Коли повернуся, вона точно буде в захваті від моїх захопливих історій про небезпечні

пригоди. Бо зараз... мені їй і розповісти нічого.

— Ти сміливий хлопчина.

— Можливо. Та це треба довести.

— А та дівчинка того варта?

— Звісно ж варта. Я на ній одружуся.

— Он як.

— Ви не вірите?

— Чому ж? Вірю. Мій чоловік був такий, як ти, коли ми познайомились. Він теж намагався мене вразити. Дарував мені кольорових тваринок, зліплених із солоного тіста, робив усілякі безглузді вчинки, аби привернути мою увагу...

— І що? Це допомогло?

— Я вийшла за нього. Схоже, все-таки допомогло.

Ці слова надихнули хлопчика і він почав накладати ложкую цукор у чай.

— А що то за стіна за вашим будинком?

— Це дамба.

— А що за нею?

— Колись була вода. Можливо, вже нічого.

— Ви що, ніколи на неї не заходили?

— Ні.

— Чому?

— Я не можу тобі це сказати.

— Гадаю, якби я туди забрався, це неабияк вразило б ту дівчинку, про яку я вам розповів.

— А що як із тобою щось станеться?

— Не станеться. Я готовий до всього. Аби тільки вразити її.

— Гадаю, що якби ти просто підійшов до неї та сказав про свої почуття, тобі непотрібно було б робити таких

безглузких речей. І небезпечних.

— Але ж ви живете під цією дамбою, — мовив хлопчик. — Хіба це “ненебезпечно”?

— Мені нічого втратити. А тобі є.

Хлопчик випив солодкий чай кількома великими ковтками й запитав:

— То ви радите мені просто підійти до тієї дівчинки та сказати, що я про неї думаю?

— Так. Упевнена, цей вчинок буде набагато дорослішим та мужнішим за будь які вистави у стилі “Гляди, як я можу”.

— Що ж... гаразд. Мабуть, так і зроблю. А як щодо вас?

— А що я?

— Ви не хочете звідси піти? Можете піти разом зі мною.

— Ні. Я не можу.

— Чому?

— Я чекаю свого чоловіка.

— Зрозуміло. Що ж, дякую вам за чай і за воду. А мені час іти. До побачення.

— До побачення, — із посмішкою мовила жінка.

Хлопчик пішов, а Любов лишилася. Вона повернулась у дім, переглянула всі ті фотографії на полицях, які розглядав хлопчик, і поринула у теплі спогади.

Вони з чоловіком Романом приїхали в цю долину ще зовсім молодими. Тоді ще не існувало ніякої долини, А дамба лише починала будуватися.

— Тільки уяви, Любо, — мовив тоді Роман, — колись ця дамба буде завершена. Стільки всього можна буде зробити у цій долині. Стільки корисних копалин відкриєця нам. Тут зможуть жити люди. *Ми* зможемо

тут жити. Аж не віриться що саме я веду цей проект. Чому ти засмучена? Я щось не те сказав?

— Ні, просто... я не впевнена, що хочу тут жити.

— Але чому? Тут стільки гір та лісів. Таке гарне місце.

— Але ж ти хочеш лишитися тут не заради гір і лісу. Тебе прив'язала тут робота.

— Мене прив'язала до себе лише ти, любов моя. Клянусь, для мене тільки ти лишишся найдорожчою і найважливішою до кінця життя. Я закінчу лише цей проект. Він особливий. Мені хочеться, аби ти пишалася мною. Аби не вважала мене якимсь невдахою. Цю дамбу я тобі подарую. Вона буде великою та міцною, як і моя любов до тебе.

Наступного дня жінка пішла до дамби. Вона приставила до стіни драбину, взяла фарби з пензликами, залізла на останню сходинку та почала розписувати ще вільні місця. Поряд була доволі велика тріщина, крізь яку текли крапельки води. Любов замислено дивилась на неї, тоді прийшла до тям, намочила в тій тріщині пензлик, набрала фарби та продовжила малювати квіти.

— Вам чимсь допомогти? — запитав хлопчина, який проходив попід дамбою. Він був іще підлітком, одягнений у завеликі джинси та товсту клітчасту сорочку. Його добрі сумні очі визирали з-під довгих кучерів.

— Ні, дякую, — спокійно відповіла Любов. Цей хлопчина здавався їй знайомим. Він був дуже схожий на вчорашнього хлопчика, але цей виглядав на років десять старшим.

— Що ви робите? — спитав він.

- Як бачиш, розписую стіну.
- Мені подобається.
- Дякую. А що робиш тут ти?
- Броджу у відчаї та гніві.
- Щось сталося?
- Сталося.
- І це пов'язано з дівчиною?
- Так... А як ви здогадалися?
- Відчула.
- Ну... Якщо ви вже спитали, то розповім, — хлопець присів, спершись об стіну та склав руки на грудях. — Все життя я кохав лише одну. Мріяв про неї, надіявся, що ми будемо разом. Я навіть уявляв наше весілля. Хочете розповім, якими мали бути торт і листівки?
- Ні, дякую.
- Що ж, гаразд. Ми мали бути щасливими разом.
- І що такого сталося?
- Я все ніяк не наважувався сказати їй про свої почуття, хоча хотів це зробити ще давно. Та розумів, що ще занадто малий. Мені не хотілося, аби це було схоже на інші парочки школярів. Я хотів, аби все відбулося правильно, по-дорослому. Розумієте? Хотів, аби все склалося без помилок. Ідеально. А які ще можуть бути стосунки підлітків, окрім як наповнені купою помилок?
- Він глянув на жінку в надії на підтримку, але вона лише посміхнулася, не припиняючи розписувати стіну.
- Я тебе уважно слухаю. Продовжуй.
- Так от. Нещодавно їй виповнилося сімнадцять. Був її випускний. Я розумів, що далі так продовжуватись не може. Терпіння закінчувалося. З'явився страх, що в

один момент я просто втрачу свій шанс. Дівчатка вони ж такі, ви знаєте. Їм аби швидше хлопцю на руки вскочити, цілуватися, наче кожен поцілунок останній, і по-скоріше почати грати у всі ті дорослі ігри типу стосунків. Життя таке ж коротке. Я до останнього вірив, що ця дівчина не така. Вірив, що вона дивиться на все тверезо, як і я. Але виявилось, що ні. Така ж сама, як і всі. Як же все це бісить.

Я приготував цілу промову для неї. Все продумав і запам'ятав; після випускного я зізнаюся їй у коханні. Та мене випередили. До неї підбіг якийсь вилупок, тицьнув їй гігантський букет троянд і почав цілуватися, як справжній мачо. Щоб йому, тому *мачо*.

І от зараз сиджу тут. Я власне збирався піднятися на цю дамбу і пригнути з неї. Чи просто подумати. Ще не вирішив.

— А ти впевнений, що сам тверезо на все це дивишся?

— спитала жінка.

— Тобто?

— От ти чекав ідеального моменту. А хіба такий існує? Речі просто трапляються. Для них не можна підібрати правильний момент. Можна зрозуміти, чи був він таким, лише коли те сталося.

— Хочете сказати, що той мачо зробив правильно, коли просто взяв і забрав мою любов, не чекаючи? Гадаєте його момент був правильний? Звісно так воно і є, якщо вона з ним.

— Я такого не казала. Ти не замислювався про те, що вона могла просто не здогадуватися, що подобається тобі, як дівчина? Можливо, ти на стільки намагався виглядати дорослим та тверезим, відштовхуючи всі ті

підліткові почуття, які — погоджусь — наповнені помилками, що відштовхнув мимоволі саму дівчину.

— Я про це не думав.

— А що як їй просто потрібна була підтримка і вона знайшла її в іншому, поки ти думав, на скільки це неправильно?

— Все одно вже нічого не вдіяти. Вона з іншим. Їй вдалося розбити моє серце. Піду я, мабуть, на дамбу і...

— Не смій підійматися на цю дамбу, — суровим тоном сказала Любов. — Ліпше піди, хлопче, додому, перестань себе жаліти й наберися терпіння.

— Терпіння для чого?

— Для того, щоби витримати ту біль усередині. Не думаю, що та дівчинка зробила правильний вибір, та й ти не герой. Спробуй... просто бути поряд. Покажи їй свої почуття, не соромся їх. Будь для неї другом. Упевнена, той “мачо” — звичайний хлопчисько, яких у світі повно. Не будь таким. Не здавайся після першої поразки. Повір, кохання — куди складніша штука. Навіть у стосунках воно постійно кидатиме тобі виклик і нові випробування.

— З вами так приємно та легко спілкуватись. Ви доволі розумна.

— Нічого я не розумна. Звичайнісінька стара маразматична тітка, яка любить теребені.

— Не кажіть про себе так.

— А ти не чіпай дамбу.

— Гаразд, — хлопець щиро посміхнувся і піднявся на ноги. — Я, мабуть, піду.

— Іди вже.

— Не хочете піти зі мною?

— Не тебе я чекала, хлопче. Йди до своєї дівчини та будь просто поряд.

І хлопець пішов. А Любов лишилась.

Вона закінчила на сьогодні розписувати стіну. Приготувала собі вечерю, випила солодкого чаю та лягла спати. Порожнє місце на ліжку знову її пригнітило. Вона згадувала той момент, коли вони з чоловіком просто лежали, дивлячись одне на одного та розмовляли.

— *От, Люба, ми у своєму новому будинку. Дамба добудована, стоїть і височіє над нашою оселею. Я зробив це. Довів до кінця роботу. І дарую цю дамбу тобі, моя люба. Вона символізуватиме наше кохання, таке ж міцне та нерушійне.*

— *Але невічне,* — мовила тоді Любов.

— *Що ти таке кажеш?*

— *Якщо наше кохання так само міцне, як ця дамба, то значить воно колись зруйнується. Бо нічого у цьому житті не вічне. І дамба не виключення.*

— *Тоді наше кохання буде міцнішим.*

Любов посміхнулась і поцілувала чоловіка, та ті його слова відкарбувалися в пам'яті. І нічого їх не могло більше стерти.

Наступного ранку її розбудив страшний звук, що доносився з дамби. Тріщини ширилися, вода протікала дедалі більшим напором, труби та балки всередині поскрипували від тиску. По щоці Любові потекла сльозина.

Жінка з самого ранку поралася на кухні. Цей день був для неї особливий, тому головною його прикрасою став вишневий пиріг. Вона кінчила приготування,

дістала з погребу останню пляшку вина, сіла на ганку та беземоційно пригощалася пирогом.

— Що це за дивний аромат? — раптом хтось запитав у неї.

Жінка оглянулася й побачила молодого, проте вже чоловіка. Його добрі очі сяяли, як у того хлопчини.

— Це вишні, — відповіла Любов.

— Дуже смачно пахне.

— То може підійдеш і скуштуєш, а не слиною давитимешся?

Чоловік підійшов, сів на вільний стілець і взяв шматочок.

— Дякую.

— Пусте.

— У вас сьогодні якесь свято?

— І не якесь. Сьогодні річниця нашого з чоловіком весілля.

— А де він?

— Він... не зміг прийти.

— Шкода. Я ніколи не пропускаю нашу з дружиною річницю.

— Ці слова, якщо що, мене не втішили.

— Вибачте.

— А де ж твоя дружина?

— Вона чекає на мене вдома. Я поїхав по справам. Власне вже повертався додому. Та ваш пиріг не зміг лишити мене байдужим.

— Кажеш так, ніби твоя дружина не готує.

— Готує. Ще й як. Обожаю її страви. Та що там приховувати. Я її всю обожаю. Чудова людина. Недарма був завжди поряд. Недарма чекав. І от, після

стількох труднощів, ми разом. Це прекрасно. Інколи здається, я її не заслуговую.

— То дурні думки.

— Як сказати. Кожного разу вона дивиться на мене так, ніби я її рятівник. Наче я єдиний на всьому світі. Від цього мені постійно хочеться зробити щось, що справді заслуговуватиме того погляду.

— Не накручуй себе, — мовила Любов. — Якщо ти вже й справді для неї такий дорогий, то йди додому. Впевнена, вона чекає свого чоловіка, єдиного на всьому світі.

— Не можу не накручувати, пані. Я... Ми не можемо зробити дитину. Нічого не допомагає. І це моя вина. А вона так хоче собі немовля. І той її погляд лише мучить мене, картає за те, що не можу зробити ще більше щасливою.

Жінка відвернулася, приховуючи сльозу, і випила вина.

— Тому я вирішив зробити для неї щось інше.

— І що ж це, якщо не секрет?

— Ще не знаю, але це має бути щось справді вражаюче. Таке, що дійсно доводитиме їй мою любов. Щось символічне... щось... як ця дамба.

Жінка налила собі ще вина. Рука її тряслася й вино розлилося по скатертині.

— З вами усе добре? — запитав чоловік.

— Усе нормально. Йди вже додому. Тебе там чекає *твій* вишневий пиріг. А я не в гуморі сьогодні приймати гостей.

— Що ж... вибачте, що потурбував. Гарного вам дня.

— І ти не хворій, — не дивлячись у вічі, відповіла

жінка.

— Пані? — мовив він, коли вже уходив. — Ви не хотіли б піти зі мною?

— ... Не тебе я сьогодні чекала, юначе. Йди собі з Богом.

Любов просиділа на ганку до вечора, не доторкнувшись більше до солодкого. Допивши вино, вона викинула у смітник пляшку разом із пирогом та зайшла в дім.

Наступного дня Любов наважилася вперше піднятися на дамбу. Уперше вона побачила власними очима, що за цією стіною. Безкрайнє море простягалося на кілометри, привласнивши весь горизонт. І більше нічого. Лише вода. Лише небо. Лише вона.

За десять метрів від неї на дамбі стояв той самий чоловік. Та його вже не назвеш молодим. Він дивився униз на долину, на будинки, які з тієї висоти виглядали як лялькові, та мовив:

— Я гадав, що все зробив правильно. Гадав, конструкція дамби досконала. Що могло піти не так?

— Землетрус, — відповіла Любов. — Ось, що пішло не так.

— Звичайна стихія? Але ж... дамба мала стояти вічно. У цих місцях ніколи не було землетрусів. Невже природа на стільки жорстока, що не схотіла прийняти моє творіння? Чому вона так часто налаштована проти людей?

Дамба мала символізувати наше кохання. Таке ж міцне та нерушійне. Схоже, у природи були на це інші плани, — чоловік глянув на Любов. Його очі залилися

слізьми. — Я справді її кохаю. Дуже.

— То чого ти прийшов сюди? — спитала жінка. — Чого пішов до цієї клятої дамби? Ти мав бути поряд, як я завжди тобі казала. Нащо ти пішов?

— Бо я відповідальний за це все. Це моя вина.

— У тому не лише твоя вина, — мовила Любов.

Чоловік підійшов ближче до краю, повернувся до долини спиною, дивлячись на жінку, та спитав:

— Ви підете зі мною?

Вона теж підійшла до краю, нахилилася глянути вниз і відповіла:

— Дамба ще стоїть. Вона тримається. Як і любов. І поки вона не зруйнувалася, триматимусь і я. Ця стіна мене ще тримає. Я не можу піти зараз. Я чекаю свого чоловіка.

— Що ж, — мовив він. — Як бажаєте. Ви сильна жінка. Як і моя дружина. Шкода, що я йду зараз. Мені дуже хотілося б лишитися.

Чоловік закинув голову назад, за ним нахилилося й усе тіло. Він упав без жодного звуку, ніби розчинився у повітрі. Ніби стіна поглинула його ще до того, як тіло торкнулося землі.

Любов повернулася додому. Її всю калатало. Вона дістала теку з документами та вирізаними сторінками з газет і сіла на диван. Стала розглядати статті, пробігаючи по кожній очима. В одній такій статті писалося:

*Нищівне стихійне лихо обрушилося на долину...
Дамба зазнала значних пошкоджень.*

Тоді вона перечитала інший клаптик з газети.

*Людей масово евакуюють із долини...
Перекивають усі в'їзди у містечко.*

— *Куди ти йдеш, Романе?* — запитала якомсь чоловіка Любов.

— *На дамбі щось сталося,* — була його відповідь. — *Я маю допомогти.*

— *Благаю, лишися.*

— *Не можу.*

— *Чому?*

— *Бо там люди. Там дамба. В ній... моя любов.*

— *Перестань, благаю,* — зі слізьми казала вона. — *Твоя любов не там. Вона тут. У тобі. Ти моє кохання.*

Тоді він взяв її за руки, подивися в очі та з посмішкою мовив:

— *Я ненадовго. Обіцяю, що повернуся швидко, і пиріг охолонути не встигне. Лише гляну, чим можу допомогти. Пробач.*

— *Ні, Романе, стій! Лишися! Благаю!*

Та він не послухався. І пішов. А вона лишилася.

Жінка взяла в руки іншу вирізану статтю.

Нещасний випадок у дамбі...

Під час землетрусу в ній загинуло п'ятеро чоловік.

Любов кинула на підлогу теку та гірко заплакала. Як же їй хотілося, аби він її пригорнув до себе. Аби був поряд. Та все, що в неї лишилося — кохання. Таке болюче й тяжке. Кожного дня воно обтяжує її все

більше. З кожним днем тиск від самотності давить на неї, наче вода на ту дамбу, та робить тріщини у серці. Вона не знала, скільки ще протримається. Не знала, чи зможе втримати ту любов довше за стіну.

Наступного вечора від дамби відколовся значний шмат бетону й розбився вщент біля її будинку. Великий напір води лився з діри, як водоспад. Труби та металеві балки стали скрипіти ще дуже, нагадуючи паршиво зіграну композицію, в якій жоден інструмент не налаштований і ніхто не знає нот.

Любов підійшла впритул до дамби в одному халаті. Стояла так по коліна у воді й дивилася на всі ті тріщини, що розросталися все дужче.

— Давай, — тихо мовила вона. — Ну-бо. ДАВАЙ! ВПАДИ. ЧОГО ТИ ЧЕКАЄШ? Впади вже нарешті! Я не можу так більше. Я втомилася. Втомилася бути без тебе, Романе. Я більше не можу тебе кохати. Пробач, — її сльози крапали у воду, таку ж солону. Вона стисла руки в кулаки та стала бити дамбу щосили. — Ну, прошу! Я втомилася ось так кохати. Мені боляче. Ти відібрала в мене чоловіка. Ти поглинула мою любов. Усе моє життя. Покінчи вже з цим нарешті, прошу. БЛАГАЮ, ВПАДИ, ДАМБО. ВПАДИ!

Щось страшно прогриміло. Тріщини зійшлися у кривому колі. Ще одна велика частина стіни відкололася й упала у воду, яка кожної хвилини заповнювала долину все більше. Любов не припиняла відчайдушно бити дамбу кулаками, на що та відповідала скрипом балок. Намальовані квіти розпливалися від води, танули, наче віск.

І в один момент дамба здалася. Величезні бетонні

брили, омиті морем, стрімко падали до низу. Та раптом час ніби спинився. Ніби хтось збавив швидкість плину часу. В цю мить Любов звільнилася від болі.

Позаду Неї почувся голос.

— Кохано, я прийшов.

Вона обернулася й побачила старого чоловіка. Це був Роман. Він виглядав на ті роки, які й мав, якби досі жив.

— Ти прийшов, — не в силі стримувати сліз, мовила вона.

— Пробач, що затримався. Пробач, що пішов.

— Але ти все ж повернувся.

Жінка побігла до чоловіка і розтанула в його обіймах.

— Я чекала. Я... Я так довго тебе чекала...

— Я знаю. Знаю. Ну-бо, не плач. Я поряд.

— Пробач, любий, я не змогла. Не змогла втримати кохання. Біль виявився сильнішим. Прости.

— У цьому немає твоєї вини, люба. Я не мав уходити.

— Та все ж це я тебе відпустила.

— Кохана?

— Що?

— Сьогодні ти підеш зі мною?

— Так. Звісно. Звісно піду!

— То чого ми тоді чекаємо?

Плин часу ніби по магичній команді відновив свою початкову природну силу. Бетонні брили рознесли дім жінки вщент. Море нарешті звільнило собі шлях до долини та залило її, похоронивши містечко під товщею води. У тихому й мирному забутті.

Дамба не встояла. Та любов врятована. Вона житиме й далі. Житиме вічно. У місці, де над нею нічого невластиве.